

מבט חטוף על הנוף הנשקף מהר הזיתים

מהו מקור המנהג לתלות על הקיר תמונה של הרבי, וכיצד זה קשור לקבורה בהר הזיתים?

לקום ראשון

לפני שנים רבות התעורר ויכוח בין כמה מזקני החסידים, מי יזכה לאחר מאה ועשרים שלו להיקבר קרוב יותר ל'אוהל' של הרבי הקודם, והיות שלא הצליחו להגיע לכלל הכרעה פנו אל הרב המקומי שיפסוק בשאלה זו. הרב הקשיב לכל הטענות של הצדדים בסבלנות, ולאחר מכן הוציא את פסק דינו בקצירת האומר: "כל הקודם זכה"?

כבר בתקופת התלמוד אנו מוצאים שאנשים היו מוכנים לעשות הכל כדי להיקבר ליד בני משפחתם. באותה עת היו נוהגים לקבור אנשים במערות (כמו במערת המכפלה), ולכל משפחה הייתה מערה משלה. באחת ההזדמנויות הביא הרבי שמותר לקבור מישהו בעמידה בתוך המערה של המשפחה, היות שניחא לו לאותו נפטר להיקבר ביחד עם משפחתו אפילו אם צורת הקבורה אינה מכובדת, מוטב לו להיקבר עם בני משפחתו מאשר מרוחק בשכיבה ('יחידות' הרבנים הראשיים, 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ג עמ' 130).

גם כיום אנחנו מוצאים את התופעה הזאת; חסידים רבים הביעו את רצונם לרכוש חלקה ליד ה'אוהל' ואף מוכנים לשלם הון רב עבור כך.

המקום המפורסם ביותר שיהודים מעוניינים להיקבר בו במשך דורות רבים הוא "הר הזיתים". בית הקברות הזה קיים כבר קרוב לשלושת-אלפים שנה. למרגלות הר הזיתים נמצא "יד אבשלום", זוהי מצבה שבנה אבשלום בנו של דוד המלך עוד בחייו הואיל ולא היה לו בן שימשיך את זכרו. כמו-כן

נמצא שם קברו של זכריה הנביא, שהוא גם הנביא אשר גילה את ייחודו של הר הזיתים.

הנביא זכריה מנבא על ימות המשיח ואומר (זכריה י"ד, ד): "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים" [מדובר על אותו יום שעליו נאמר באותה נבואה בהמשך "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" הפסוק שאנו כולם מכירים מסיום תפלת 'עלינו לשבח']. על אותו יום מספר הנביא שהקב"ה "יעמוד" על הר הזיתים, ומההר הזה תתחיל הגאולה.

ועל הפסוק הזה מוסיף המדרש (פסיקתא רבתי) ואומר: תחיית המתים תתחיל מהר הזיתים, ולכן כל אחד שעניו בראשו רוצה להיות מהראשונים שיקומו לתחיית המתים. ואכן מאז ומעולם יהודים חלמו לעלות לירושלים בערוב ימיהם כדי לזכות להיקבר בהר הזיתים. ואכן הרבה מגדולי ישראל קבורים שם, כמו הרמב"ן והאור החיים ועוד רבים. גם אנשים מפורסמים בדורנו (כמו מנחם בגין) בחרו להיקבר דווקא שם.

סיבה מוצדקת

הרב שלמה ריסקין מספר על יהודי שהתקרב לפני שנים ליהדות באמצעותו, ושמו סנפורד ברנסטיין. הוא היה יהודי מתבולל שהתגורר בניו יורק בשנות השבעים והקים חברת השקעות מצליחה ומשגשגת. הוא התחיל ללמוד שיעור יהדות פעם בשבוע עם הרב ריסקין, ולאט לאט התחיל להתקרב ליהדות. יום אחד הוא פונה אל הרב ומביע את רצונו להיקבר בארץ ישראל, בהר הזיתים. הרב ריסקין אמר לו שהוא עומד לבקר בקיץ בארץ ישראל, והוא מכיר את אנשי החברה קדישא שם, והוא ישמח אפוא לעזור לו בתחום זה.

הרב ריסקין הגיע לישראל, בירר את הפרטים, והודיע לידידו סנפורד כי עליו לשלוח 5,000 דולר והעסק מסודר. כמה ימים לאחר מכן מקבל הרב ריסקין מברק שסנפורד ברנסטיין מגיע לישראל בתוך 12 שעות כדי לבדוק את חלקת הקבר שרכש עבורו.

השניים נפגשו בירושלים, וביחד עם אנשי החברא קדישא המקומיים הם נסעו לבדוק את חלקת הקבר. הרב ריסקין שהוא כהן נשאר למטה במכונית, ואילו הם עלו למעלה. לפתע הוא שומע צעקות רמות, הוא רואה את סנפורד רץ מקבר לקבר צועק ומקלל, הרב ריסקין לא הבין מה מתרחש שם למעלה, אבל דבר אחד היה מאד ברור לו: סנפורד ברנסטיין המיליונר הגדול מאוד מרוגז! והוא צועק ב"שפה ברורה" הידועה לו היטב! [?]

סוף כל סוף הפמליה יורדת למטה, וסנפורד אומר לו: "אינני מעוניין בחלקה הזאת, כי מהמקום הזה שרכשת בעבורי אי אפשר לראות את הר הבית! ולכן אינני מסכים בשום אופן לקנות את החלקה הזאת, הנה מצאתי חלקה אחרת, אבל הם לא רוצים למכור לי אותה!" [?]

איש החברא קדישא גילה לרב ריסקין: הוא רוצה לרכוש חלקה שקרובה מאוד מאוד לקברו של הרב קוק, הרב הראשי הראשון לארץ ישראל, ואנשי החברא קדישא חשו שאין זה מתאים שאדם כזה יקבר ליד הרב קוק.

הרב ריסקין התחיל להתווכח עם סנפורד, ואמר לו שאחרי מאה ועשרים שנה ממילא הוא לא יראה מאומה מתוך האדמה, כך שהנוף הנשקף מחלקת הקבר באמת לא קריטי. אבל סנפורד לא רצה לשמוע כלום, הוא עזב את הר הזיתים ואת ארץ ישראל כשהוא מרוגז ומתוסכל.

שבוע לאחר מכן הרב ריסקין מקבל מכתב התנצלות מסנפורד. הוא מבקש סליחה ומחילה על כך שהוא בייש אותו בהתנהגותו באותו יום למרגלות הר הזיתים. הוא ביקש להסביר לו שהוא לא דואג לנוף עבור עצמו, אלא הואיל וילדיו גדלו לפני שהוא התחיל ללמוד תורה והוא לא זכה להנחיל להם שום מסר יהודי [?] לכן הוא חושב שאולי לאחר פטירתו מן העולם, בשעה שהם יבואו לפקוד את קברו, הם יצפו מאותו מקום על הר הבית, המקום הקדוש ביותר בעולם, ושמא זה יעורר אותם לחזור חזרה לחיק היהדות.

הלה תרגם את המכתב המרגש הזה לעברית, הביא אותנו לחברה קדישא, והם אכן מכרו לו את החלקה המבוקשת. היהודי הזה השאיר מיליוני דולרים למטרות של חינוך יהודי, והוא הקים את קרן "אבי חי" לחינוך יהודי.

תזכורת יומיומית

במשך הפרשיות האחרונות מפרשת חוקת ואילך הקב"ה מכין את משה לקראת פטירתו. השבוע אנו קוראים בפרשת מטות שהקב"ה אומר למשה "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים ואחר תאסף אל עמידך". שבוע שעבר קראנו בפרשת פנחס שה' אומר לו לגבי פטירתו: "עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ". מהו "הר העברים" הזה? בפרשת האזינו התורה מגלה לנו על איזה הר מדובר, הקב"ה אומר: "עלה אל הר העברים הזה הר נבו¹ וראה את ארץ כנען ומות בהר אשר אתה עולה שמה". אנו מגלים פה דבר מענין: משה רבינו קבור בהר שממנו ניתן להשקיף על ארץ ישראל. ואכן בסוף פרשת ברכה מסופר שמשה רבינו אכן עשה זאת, הוא עלה על ההר הביט על כל ארץ ישראל, ושם הוא נשאר.

ניתן ללמוד מהסיפור הזה שאדם צריך להיות תמיד במקום שממנו הוא יוכל לראות מקום קדוש. כשאתה יושב במשרדך ² כדאי שתהיה מולך תמונה של הכותל המערבי, כי הדבר יזכיר לך תדיר את אותם רגעים נעלים ורוחניים שחווית בעת ביקורך בכותל המערבי, ואף יעזור לך להתמודד בחיי היום יום.

מאותה סיבה חסידים נוהגים לתלות תמונה של הרבי במרכז החדר, בבית, במשרד, ולמעשה בכל מקום, שכן התמונה הזאת מזכירה להם רגעים קדושים שהם חוו אצל הרבי והדבר מעמיד אותם על גובה אחר. מבט חטוף בתמונה מעלה אותם באחת לדרגה רוחנית גבוהה יותר.

התמונה מזכירה לחסיד מיהו ומה מצפים ממנו.

(ראה שיחת פרשת ראה שנת תשמ"ו ³ 'התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 200)